

ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูล

2.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัว ในประเทศไทย พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นการวิจัยระดับชาติ ดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2522 ตัวอย่างของโครงการนี้เป็นตัวแทนของประชากรไทยทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท

สำหรับการออกแบบการสุ่มตัวอย่างนั้น มีครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนแรกได้แก่ครัวเรือนตัวอย่างของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากร ในปี พ.ศ. 2515 และ 2516 ทั้งเขตเมืองและเขตชนบท (LS 2) ซึ่งจะทำการสัมภาษณ์เฉพาะครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษานี้เท่านั้น ส่วนที่สองได้แก่ ครัวเรือนตัวอย่างของการสุ่มตัวอย่างใหม่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ในการสำรวจครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและสตรีที่สมรสแล้วที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ยกเว้นสตรีที่เคยสมรสที่ทำการสัมภาษณ์โดยการติดตามครัวเรือนเดิมในส่วนแรกนั้น ซึ่งบางรายอาจจะมียุเกิน 60 ปี จากการสำรวจครั้งนี้ สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนได้ 2,658 ราย และสตรีที่สมรสแล้ว 2,702 ราย

การสุ่มตัวอย่าง

ในเขตเมือง ได้จัดแบ่งการสุ่มตัวอย่างเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่หนึ่ง การสุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะสุ่มเป็นเขต ๆ เขตที่ตกเป็นตัวอย่างมี 32 เขต ซึ่งรวมทั้งเขตที่เป็นตัวอย่างเดิมจาก LS ด้วย ในเขตเทศบาลอื่น ๆ จะสุ่มตัวอย่างมา 24 เขต

ขั้นที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ได้ทำการสุ่มตัวอย่างอำเภอจากจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างมาจังหวัดละหนึ่งอำเภอ (ยกเว้นอำเภอในกรุงเทพมหานคร)

ขั้นที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน โดยสุ่มตัวอย่างครัวเรือนจากอำเภอที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นครัวเรือนตัวอย่างใหม่ (NS) และครัวเรือนตัวอย่างเก่า

(IS) วิธีการหาคครัวเรือนตัวอย่างเก่าและครัวเรือนตัวอย่างใหม่ ใช้วิธี Systematic Random Sampling สำหรับในกรณีที่ครัวเรือนตัวอย่างเก่ามีจำนวนไม่พอดตามที่ต้องการ ให้ไปสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างเก่าในหมู่บ้านสำรองไว้

จากวิธีการดังกล่าว ทำให้ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น ประมาณ 471 ครัวเรือน จาก 56 เขตของ 14 จังหวัดทั่วประเทศ

ในเขตชนบท ได้จัดแบ่งการสุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่หนึ่ง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ โดยจัดกลุ่มอำเภอในประเทศไทย ตามสัดส่วนของประชากรออกเป็น 15 กลุ่ม จากกลุ่มอำเภอดังกล่าว จะเลือกอำเภอที่เป็นตัวอย่างกลุ่มละหนึ่งอำเภอ โดยใช้ Probability Proportional of Population Size

ขั้นที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน ในแต่ละอำเภอ ตัวอย่างจะเลือกสามหมู่บ้าน เลือกโดยวิธี Probability Proportional of Household Size

ขั้นที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน แบ่งเป็นครัวเรือนตัวอย่างใหม่ และครัวเรือนตัวอย่างเก่า วิธีการหาคครัวเรือนตัวอย่างเก่าและครัวเรือนตัวอย่างใหม่ใช้วิธี Systematic Random Sampling สำหรับในกรณีที่ครัวเรือนตัวอย่างเก่ามีจำนวนไม่พอดตามที่ต้องการ ให้ไปสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างเก่าในหมู่บ้านสำรองไว้

จากวิธีการดังกล่าว ทำให้ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 2,187 ครัวเรือน จาก 52 หมู่บ้าน ของ 17 อำเภอทั่วประเทศ (ตัวอย่างเขตชนบทสำรองมี 8 หมู่บ้าน ของ 4 อำเภอ)

## 2.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามของโครงการสำรวจภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2522 แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนคือ แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน และแบบสอบถามสตรีที่สมรสแล้ว สำหรับเนื้อหาของแบบสอบถามในส่วนของหัวหน้าครัวเรือนครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แต่ข้อมูลที่น่าสนใจในการศึกษาคั้งนี้มีดังนี้คือ

1. อายุของสตรีที่เคยสมรส
2. อายุแรกสมรสของสตรี
3. สถานภาพสมรสของสตรี



ในส่วนของสตรีที่เคยสมรส จะถามข้อมูลต่าง ๆ เช่น ประวัติด้านการย้ายถิ่น การสมรส จำนวนบุตรที่ต้องการ เป็นต้น ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ

1. จำนวนบุตรที่มีชีวิต
2. เพศของบุตร
3. อาชีพของสตรี
4. ระดับการศึกษาของสตรี
5. การเปิดรับสื่อสารมวลชน
6. ผลดี ผลเสีย ของการมีบุตร 4 คนขึ้นไป มีบุตร 2 คน และการไม่มีบุตรเลย รวมทั้งศึกษาจำนวนบุตรซึ่งคิดว่ามีมากและจำนวนบุตรซึ่งคิดว่ามีน้อย
7. ความคาดหวังเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยบุตรยามแก่ชรา



ในการศึกษาค้างนี้ ได้ศึกษาเฉพาะสตรีที่เคยสมรส (Ever married women) ที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ไม่ว่าสถานภาพสมรสในปัจจุบันจะเป็นอย่างไรก็ตาม เช่น หม้าย หย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือกำลังอยู่กับสามี ดังนั้น เมื่อทำการคัดสตรีที่มีอายุเกิน 60 ปีแล้ว จะเหลือสตรีในเขตเมืองทั้งหมด 460 ราย จากจำนวน 550 ราย และสตรีในเขตชนบท จำนวน 2,233 ราย จากจำนวนทั้งหมด 2,536 ราย

### 2.3 วิธีวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ จะนำเสนอในรูปแบบตารางร้อยละ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ ใช้ Lambda และ Chi-Square

#### 1. Guttman's Coefficient of Predicability (Lambda) ( $\lambda$ )

ใช้ในการวัดความสัมพันธ์ของตัวแปร ในกรณีที่ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นตัวแปรประเภทกลุ่ม (nominal variables) เช่น สถานภาพสมรส แบ่งเป็น กำลังอยู่กับสามี แยกกันอยู่ หม้าย หย่าร้าง ค่าของ Lambda มีตั้งแต่ 0 ถึง +1.0 ถ้าค่าของ Lambda สูง การลดข้อผิดพลาดของข้อมูลยังมีมากและสามารถทำนายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ ถ้าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันเลย อัตราความสัมพันธ์ควรมีค่าเป็นศูนย์

2. Chi-Square ( $\chi^2$ ) ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทกลุ่ม โดยมีข้อสมมติฐานว่า แต่ละกลุ่มชั้นของตัวแปรอิสระไม่มีผลแตกต่างกันต่อตัวแปรตาม

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อกำหนดค่าของ  $\chi^2$  คือนำไปเปรียบเทียบกับค่าของตารางมาตรฐาน หากค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าที่ได้จากตาราง แสดงว่าตัวแปรอิสระมีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปกติระดับนัยสำคัญมักนิยมใช้ระดับ .05 และระดับ .01 หากใช้ระดับ .05 และ  $\chi^2$  ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าที่ปรากฏอยู่ในตารางแล้ว การกล่าวว่ามีผลต่อตัวแปรตามจะมีโอกาสผิดเพียง 5 ครั้งใน 100 ครั้ง ถ้าใช้ระดับ .01 และ  $\chi^2$  ที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าค่าที่ปรากฏอยู่ในตาราง การกล่าวว่ามีผลต่อตัวแปรตามจะมีโอกาสผิดเพียง 1 ครั้งใน 100 ครั้ง สำหรับการศึกษาค้างนี้ ได้ตั้งระดับความเชื่อมั่นที่ระดับ .05

การกระจายทางสถิติ เป็นแบบ  $\chi^2$  distribution ที่  $df = (r-1)(C-1)$

ลักษณะการทดสอบ ใช้แบบทางเดียว

การตัดสินใจ ในกรณีที่  $\chi^2$  ที่คำนวณได้ มีค่ามากกว่า  $\chi^2$  จากตารางมาตรฐานที่  $\chi^2$  และ  $df$  นัยสำคัญที่ตั้งไว้ เราจะไม่ยอมรับสมมติฐาน ( $H_0$ ) และถือว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

2.4 ข้อจำกัดของข้อมูล

1. กลุ่มสตรีที่เป็นตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้เป็นสตรีที่เคยสมรส (Ever married women) ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีสถานภาพต่าง ๆ คือ สมรส หม้าย หย่าร้าง และแยกกันอยู่ ดังนั้น ในการศึกษาค้างนี้จึงมีได้นำคุณลักษณะต่าง ๆ ของสามีของสตรีที่เคยสมรส เข้ามาประกอบในการศึกษา ทั้งนี้เพราะขาดข้อมูลของสามี สำหรับสตรีที่มีคู่อยู่ในสถานภาพ "สมรส"

2. โครงการสำรวจนี้ไม่ได้มีคำถามโดยตรงเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยบุตร ดังนั้นจึงไม่ทราบรายละเอียดว่าสตรีที่ศึกษานี้มีความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตรเพศใด หรือจะพึ่งพาบุตรลำดับที่เท่าใด แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาค้างนี้มุ่งที่จะนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์ และจำเป็นต้องศึกษาเฉพาะที่มีข้อมูลอยู่

3. จากตัวอย่างที่สัมภาษณ์มาทั้งหมด เมื่อเลือกเอาเฉพาะสตรีที่เคยสมรสและมีอายุต่ำกว่า 60 ปีแล้ว จะเหลือสตรีในเขตเมือง 460 ราย และสตรีในเขตชนบท 2,233 ราย จำนวนตัวอย่างนี้จะลดลงไปอีกบ้าง เพราะได้ทำการคัดบุคคลที่ไม่มีตอบคำถามหรือตอบว่าไม่ทราบ



หรือไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะตอบคำถามในแต่ละเรื่องออกไปจากการวิเคราะห์ครั้งนี้

## 2.5 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ตัวอย่างที่อยู่ในข่ายการศึกษาครั้งนี้ เป็นตัวอย่างที่ได้จากการตอบคำถามของสตรีที่สมรสแล้วที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ซึ่งมีสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตเมืองทั้งหมด 460 ราย และในเขตชนบททั้งหมด 2,233 ราย ลักษณะทั่วไปของข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 1 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามอายุและเขตที่อยู่อาศัย

อายุ (ปี)	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ต่ำกว่า 25	10.4	(48)	14.2	(316)
25-34	27.6	(127)	25.6	(573)
35-44	32.2	(148)	27.5	(613)
45+	29.8	(137)	32.7	(731)
รวม	100.0	(460)	100.0	(2,233)

### อายุสตรี

ในตารางที่ 1 พบว่า อายุของสตรีในเขตเมืองที่ตกเป็นตัวอย่างในกลุ่มอายุ 35-44 ปี มีถึงร้อยละ 32.2 รองลงมาอยู่ในกลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 29.8 ในขณะที่สตรีในเขตชนบทที่อยู่ในกลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 32.7 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 35-44 ปี มีร้อยละ 27.5

ตารางที่ 2 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามอายุแรกสมรสและเขตที่อยู่อาศัย

อายุแรกสมรส (ปี)	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ต่ำกว่า 20	34.6	(158)	49.7	(1,092)
20-24	41.4	(189)	39.5	(868)
25-29	18.6	(85)	8.4	(185)
30+	5.3	(24)	2.5	(54)
รวม	100.0	(456)	100.0	(2,199)

อายุแรกสมรสของสตรี

! ในเรื่องเกี่ยวกับอายุแรกสมรสของสตรี (ตารางที่ 2) พบว่า สตรีในเขตเมือง ร้อยละ 41.4 มีอายุแรกสมรสอยู่ในระหว่าง 20-24 ปี ในขณะที่สตรีในเขตชนบทร้อยละ 49.7 มีอายุแรกสมรสต่ำกว่า 20 ปี รองลงมาคือ สตรีในเขตเมืองร้อยละ 34.6 มีอายุแรกสมรสต่ำกว่า 20 ปี และสตรีในเขตชนบทร้อยละ 39.5 มีอายุแรกสมรสระหว่าง 20-24 ปี เมื่อพิจารณาสตรีที่มีอายุแรกสมรสตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป จะพบว่าสตรีในเขตเมืองจะมีอัตราส่วนร้อยละของผู้ที่มีอายุแรกสมรสสูงกว่าสตรีในเขตชนบท กล่าวคือ สตรีในเขตเมือง มีร้อยละ 23.9 และสตรีในเขตชนบทมีร้อยละ 10.9 แสดงให้เห็นว่าสตรีในเขตชนบทจะทำการสมรสเมื่ออายุน้อยมากกว่าสตรีในเขตเมือง

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามสถานภาพสมรส และเขตที่อยู่อาศัย

สถานภาพสมรส	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
กำลังอยู่กับสามี	89.3	(411)	88.7	(1,980)
แยกกันอยู่ หย่าร้าง	4.1	(19)	5.1	(114)
หม้าย	6.5	(30)	6.2	(138)
รวม	100.0	(460)	100.0	(2,232)

สถานภาพสมรสของสตรี

สถานภาพสมรสของสตรีในเขตเมืองและเขตชนบท ไม่แตกต่างกันมากนัก จากตารางที่ 3 พบว่า สตรีในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ร้อยละ 89.3 และร้อยละ 88.7 กำลังอยู่กับสามี รองลงมาคือ สตรีที่เป็นหม้าย ในเขตเมืองมีร้อยละ 6.5 และเขตชนบทมีร้อยละ 6.2 สำหรับสตรีที่แยกกันอยู่กับสามีและสตรีที่หย่าร้างนั้นมีเพียงส่วนน้อยทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ในเขตเมืองมีร้อยละ 4.1 และในเขตชนบทมีร้อยละ 5.1 แสดงให้เห็นว่าสตรีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่แล้วจะกำลังอยู่กับสามี

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตและเขตที่อยู่อาศัย

จำนวนบุตรที่มีชีวิต (คน)	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
1-2	37.8	(125)	34.1	(543)
3-4	38.2	(128)	30.3	(483)
5+	24.5	(82)	35.6	(566)
รวม	100.0	(335)	100.0	(1,592)

จำนวนบุตรที่มีชีวิต

ในเรื่องเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่มีชีวิต จากตารางที่ 6 พบว่า สตรีในเขตเมืองที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมาคือ สตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 1-2 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 สำหรับสตรีในเขตชนบทที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 5 คนขึ้นไปมีร้อยละ 35.6 รองลงมาคือ สตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต 1-2 คน มีร้อยละ 34.1

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามเพศของบุตร และเขตที่อยู่อาศัย

เพศของบุตร	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ไม่มีบุตร	8.2	(30)	8.9	(156)
มีเฉพาะบุตรสาว	13.4	(49)	13.8	(241)
มีเฉพาะบุตรชาย	19.5	(71)	15.0	(263)
มีทั้งบุตรชายและบุตรสาว	58.9	(215)	62.3	(1,089)
รวม	100.0	(365)	100.0	(1,749)

เพศของบุตร

เพศของบุตร จากตารางที่ 5 พบว่า สตรีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่จะมีทั้งบุตรชายและบุตรสาว สตรีในเขตชนบทที่มีทั้งบุตรชายและบุตรสาวจะมีอัตราส่วนร้อยละสูงกว่า สตรีในเขตเมืองเพียงเล็กน้อย คือ สตรีในเขตชนบทมีร้อยละ 62.3 และสตรีในเขตเมืองมีร้อยละ 58.9 สำหรับสตรีที่มีเฉพาะบุตรชายนั้น สตรีในเขตเมืองจะมีสัดส่วนของผู้ที่มีเฉพาะบุตรชายสูงกว่าสตรีในเขตชนบท คือ สตรีในเขตเมืองและเขตชนบทมีร้อยละ 19.5 และ 15.0

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามอาชีพและเขตที่อยู่อาศัย

อาชีพ	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ผู้ที่ทำงานใช้วิชาชีพ ค้าขาย	47.8	(215)	8.9	(194)
เกษตรกร	2.5	(11)	76.7	(1,680)
กรรมกร บริการ	49.8	(222)	14.4	(316)
รวม	100.0	(446)	100.0	(2,190)

อาชีพของสตรี

ในเรื่องอาชีพของสตรี (ตารางที่ 6) พบว่า สตรีในเขตเมืองร้อยละ 49.8 ประกอบอาชีพเป็นกรรมกร และบริการต่าง ๆ รองลงมาคือ ผู้ที่ทำงานใช้วิชาชีพและค้าขาย มีร้อยละ 47.8 ที่มีน้อยที่สุดคือ อาชีพเกษตรกรรวม มีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น ในขณะที่อาชีพส่วนใหญ่ของสตรีในเขตชนบท คือ อาชีพเกษตรกรรวม ซึ่งมีถึงร้อยละ 76.7 รองลงมาคืออาชีพกรรมกร และทางบริการมีร้อยละ 14.4 สำหรับผู้ที่ทำงานใช้วิชาชีพและค้าขาย มีน้อยที่สุด มีเพียงร้อยละ 8.9 เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยมรส จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตที่อยู่อาศัย

ระดับการศึกษา	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
ไม่ได้เรียน	15.5	(71)	17.7	(396)
ป.1 - ป.4	53.4	(245)	77.9	(1,739)
ป.5 - ม.ศ.3	18.3	(84)	2.6	(59)
ม.ศ.4 ขึ้นไป	12.9	(59)	1.7	(38)
รวม	100.0	(459)	100.0	(2,232)

ระดับการศึกษาของสตรี

ระดับการศึกษาของสตรี (ตารางที่ 7) จะเห็นได้ว่า สตรีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ กล่าวคือ ระดับการศึกษา ป.1-ป.4 สตรีในเขตเมืองมีร้อยละ 53.4 และสตรีในเขตชนบท มีร้อยละ 77.9 เมื่อเปรียบเทียบในระดับการศึกษาเดียวกันแล้ว สตรีในเขตชนบทจะมีอัตราส่วนร้อยละของผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือและผู้ที่มีการศึกษาระดับ ป.1-ป.4 สูงกว่าสตรีในเขตเมือง แต่เมื่อพิจารณาในระดับการศึกษา ตั้งแต่ ป.5 ขึ้นไป จะพบว่า สตรีในเขตเมืองมีอัตราส่วนร้อยละของผู้ที่มีระดับการศึกษา ตั้งแต่ ป.5 ขึ้นไป สูงกว่าสตรีในเขตชนบท กล่าวคือ สตรีในเขตเมืองที่มีระดับการศึกษา ตั้งแต่ ป.5 ขึ้นไป มีร้อยละ 31.2 และสตรีในเขตชนบทมีเพียงร้อยละ 4.3 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่าสตรีในเขตชนบทมีระดับการศึกษาต่ำกว่าสตรีในเขตเมือง

**ตารางที่ 8** อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามการเปิดรับสื่อสารมวลชน และ เขตที่อยู่อาศัย

การ เปิดรับสื่อสารมวลชน	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
0	0.8	(3)	6.9	(97)
1	4.2	(16)	10.6	(149)
2	5.3	(20)	16.7	(235)
3	9.5	(36)	21.2	(298)
4	12.9	(49)	19.4	(272)
5	15.5	(59)	12.9	(181)
6	13.4	(51)	5.2	(73)
7	18.2	(69)	3.9	(55)
8	7.6	(29)	1.9	(27)
9	12.6	(48)	1.3	(18)
รวม	100.0	(380)	100.0	(1,405)

**นำคะแนนมาจัดกลุ่ม**

การ เปิดรับสื่อสารมวลชน	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
0-3	19.7	(75)	55.4	(779)
4-6	41.8	(159)	37.4	(526)
7-9	38.4	(146)	7.1	(100)
รวม	100.0	(380)	100.0	(1,405)

**หมายเหตุ**

ระดับ 0-3 หมายถึง ผู้ที่ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ หรือเคยแต่งงาน ๆ ครั้ง



ระดับ 4-6 หมายถึง ผู้ที่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ บ่อยครั้ง

ระดับ 7-9 หมายถึง ผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ เกือบทุกวันหรือทุกวัน

#### การเปิดรับสื่อสารมวลชน

จากการให้คะแนนเพื่อวัดการเปิดรับสื่อสารมวลชน โดยใช้ค่าตอบการเปิดรับการสื่อสารต่าง ๆ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ โดยการจัดลำดับคะแนนตามความเหมาะสม ดังนี้

การอ่านหรือดูทุกวัน	3 คะแนน
การอ่านหรือดูเกือบทุกวัน (บ่อยครั้ง)	2 คะแนน
การอ่านหรือดูนาน ๆ ครั้ง	1 คะแนน
ไม่เคยอ่านหรือดูเลย	0 คะแนน

เมื่อนำคะแนนมาจัดกลุ่มแล้ว (ตารางที่ 8) พบว่า สตรีในเขตเมืองร้อยละ 41.8 มีการเปิดรับสื่อสารมวลชนบ่อยครั้ง ในขณะที่สตรีในเขตชนบทร้อยละ 55.4 ไม่เคยเปิดรับสื่อสารมวลชนเลยหรือ เคยแค่นาน ๆ ครั้ง สำหรับสตรีที่มีการเปิดรับสื่อสารมวลชนเกือบทุกวันหรือทุกวัน สตรีในเขตเมืองมีร้อยละ 38.4 และสตรีในเขตชนบทมีเพียงร้อยละ 7.1 เท่านั้น เมื่อพิจารณาดูสตรีที่มีการเปิดรับสื่อสารมวลชนบ่อยครั้งพบว่า สตรีในเขตเมืองและสตรีในเขตชนบทมีความแตกต่างกันเพียงส่วนน้อยเท่านั้นโดยที่อัตราส่วนร้อยละของสตรีในเขตเมืองยังคงสูงกว่าสตรีในเขตชนบทอยู่แล้วจะเห็นได้ว่าสตรีในเขตเมืองมีการเปิดรับสื่อสารมวลชนอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีในเขตชนบท

ศูนย์วิทยุทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่ เคยสมรส จำแนกตามความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร และ เขตที่อยู่อาศัย

ความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร	เขตเมือง		เขตชนบท	
	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
พึ่งพา	73.8	(194)	95.8	(1,448)
ไม่พึ่งพา	22.4	(59)	2.4	(37)
ไม่แน่ใจ , ขึ้นอยู่กับบุตร	3.8	(10)	1.7	(26)
รวม	100.0	(263)	100.0	(1,511)

ความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร

ในการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตรนั้น (ตารางที่ 9) พบว่า สตรีในเขตชนบทส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.8 มีความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร ในขณะที่สตรีในเขตเมืองมีความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร ร้อยละ 73.8 ซึ่งนับว่าสตรีในเขตเมืองมีความคาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตร อยู่ในสัดส่วนที่ต่ำกว่าสตรีในเขตชนบทมาก แต่เมื่อพิจารณาถึงสตรีที่ไม่คาดหวังที่จะพึ่งพาอาศัยบุตรแล้ว พบว่า สตรีในเขตเมืองมีความคิดเห็นอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าสตรีในเขตชนบท กล่าวคือ สตรีในเขตเมืองและเขตชนบทที่ไม่คาดหวังจะพึ่งพาอาศัยบุตร มีร้อยละ 22.4 และร้อยละ 2.2 ตามลำดับ สำหรับสตรีที่ไม่แน่ใจว่าจะพึ่งพาอาศัยบุตร และมีความคิดเห็นว่าขึ้นอยู่กับบุตรนั้น สตรีในเขตเมืองและเขตชนบทตอบเพียงร้อยละ 3.8 และ 1.7 ซึ่งนับว่ามีอยู่เพียงส่วนน้อยเท่านั้น